

mo, mör, mü, na, ni, ni, nu, ör, ra, rány, ro, son, szak, tan, ti, tri, tze, ufh, úr, nyang, nyar, nyu.

1. Magyarországi várom.
2. Jelenkori uralkodók egyike.
3. Olasz kikötőváros.
4. Félsziget Közép-Amerikában.
5. Köztársaság Dél-Amerikában.
6. Királyság Dél-Európában.
7. Német nagyhercezség.
8. A négy világtáj egyike.
9. Idegen pénzezség.
10. Angol kereskedő város.
11. Állat Libéra és Kongó új bélyegein.
12. Megye Magyarország északi részén.
13. Női alak Németország legújabb bélyegein.
14. Nagy folyó Chinában.
15. Magyar hittérítő volt Chinában.
16. Amerikában volt nagy államférfi.
17. Sziget az Orinoco deltájánál.
18. Keleti népfaj.

A megfejtők között két díjat fogunk kiosztani és pedig sorszhúzás útján: első díj 12 drb ázsiai és amerikai bélyeg; második díj 8 drb ázsiai és amerikai bélyeg. (Z. S.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. február 11.

A 17. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Kilencz másodpercz alatt. **Földrajzi kérdés:** Balaton-Füred. **Történelmi kérdés:** Dondukov-Korsakow Sándor Michalovits herczeg. **Képrejtvény:** Mindenki a maga szerencséjének kovácsa.

Helyesen fejtették meg: Horváth Andor, Weisz Pál, Zorkóczy Tibor, Farkas Lajos, Simonyi István, Puskás Levente, Roth Ottó, Fried Nándor, Ávedik Lukács, Gelbman Miksa, Reich M., Pavelka Jenő, Borosnyay Oszkár, Harsányi Lajos, Müller János, ifj. Szrogh István Görbe Sámuel, Simáček Károly, Schütz János, Grosz Gyula, Balássy Miklós, Antony Gyula, Engländer Fülöp, Paksy József, Puskás Jenő, Gyapai József, Pethé Jenő, Drumár Gyula, Schwitzer Zoltán, Fuchs Dénes, Kálmár István, Collegiumi VIII. coetus, Bartsch Sándor, Rapaics Rajmond, Pápa Arnold, Ascher Kálmán, Keresztessy Zsiga, Braun Bódog és Aladár, Hajós Rezső, Ringó István, Vadas Zoltán, Kell Rezső, Szmeccsányi A., Muntján Emil, ifj. Lszák Gyula, Lázár István, Szelke Béla, Solyom Jenő és Aladár, Guttman Andor, Laufer Rezső és Odón, Rubner György, Lustig Henrik, Diemár Kálmán, Ákosi Makoldy Győző, Przybilla Jenő, Benke Sándor, Herczeg Albert, Weisz Hugó, Fritsch Kálmán, ifj. Pitta Lipót, Mandel Miksa, Theissen János, Barla Sz. József, Dukász Jenő, Buzáth Jenő, Weisz Ernő, Zrinyi Ferencz, Pick Béla, Medgyesi István és László, ifj. Gyurkovich Gyula, Háberfeld Aurél, Simon Flórent, Csuszner Ferencz, Litsek Zoltán.

A jutalmul kitűzött könyvet, Sebestyén Gyula «Az Árpádok története» cz. művét *Muntján Emil* második éves tanítójelölt előfizetőnk nyerte meg F. Sztalinán (Mármaros-megye).

SZERKESZTŐI TELEFON.

Grosz Gyula, Kassa. Az állatorvosi pályához újabb nyolcz gimnáziumi osztály szükséges. — **Lányi János**, Székelyudvarhely. Küldhet. Csak jók legyenek. — **Oblath Sándor**. Az önök postájának kézbesítésénél lesz a hiba. — **László Zs.** Debreczen. Csak akkor válaszolunk, ha teljes nevét kírja. — **Fuchs Dénes**, Beregszász. Camoens «Luiziada»-ját Greguss Gyula fordította le. Megrendelheti szerkesztőségünk útján. — **Alt Imre**, Pécs. Megkaphatja. — **Kekés Kálmán**, Gyöngyös. Rejtvényekkel egész a jövő századig el vagyunk látva. — **Farkas Lajos**, Gyöngyös. A tudósítás a tér szűke miatt nem jöhetett. — **Andrássy Tibor**, Szolnok. A latin nyelvtant «dióhéjban» Krausz Ármin és fia czég adja ki Veszprémben. — **Kutik Félix**, Pozsony. Kereskedelmi akadémiából gimnáziumba való átlépés esetén le kell tenni a vizsgát a latin nyelvből. — **Valentényi Gáspár**, Modor. Kérdését áttettük Dr. Sárffy Aladár tanár úrhoz, ki bizonyára szívesen felel rá. — **Schwarz Gábor** főreáliskolai VIII. o. tanuló Pécsen és **Puskás Levente** gimnáziumi IV. o. tanuló Marosvásárhelyt szeretne tanulótársaival helyből feladott képes levelezőlapokat cserélni. — **Makoldy Győző**, Brassó. A színelőadásról szóló tudósítást érdeklődéssel várjuk. A tavalyi siker szép reményre jogosít. — **Roth Ottó**, Szászváros. A diákszólások közül csak azokat tettük ki, melyeket másuttan még nem közöltek. — **Kovács Géza**, Losonc. Földes Imre diákmonológiai közül a «T. L.» V. évfolyamában megjelentek: «Értesítő után», «Matinée előtt», «Matinée után» (2., 9., 32. szám); a VI. évfolyamban: «Matura előtt», «Mebuktunk», «Érett vagyok» (6., 7., 30. szám). E monológokat szerteszét szavalgatják az önképzőkörökben és ezt örömmel látjuk, mert a divatos monológok nagy része léha szellemű, nem diákoknak való. A fentjelzett füzeteket egyenkint 15 krért megkaphatja. — **Herczeg A.** Oroszlámos. Igen. — **Temptator**. Nines eléggé kidolgozva. — **Nyiregyházára**. A diákszavak megjöttek. Eltettük őket. — **Müllner M.** Tessék a kiadóhivatalhoz fordulni. — **Hó a földön. A költőt megbeesüljétek.** A második egészen jó volna, ha az első veresszak is megütné a mértéket. «Ha szent hitének szent könyüi Oreáját égi fénybe mossák» — erőltetett és érthetetlen. Tessék mást írni helyébe s újból beküldeni. — **B. J.** «A hajnal». Iskolai gyakorlatnak jó, de nem lapba való. **Weiszmann Ármin**, Késmárk 1. «Csongor és Tündé»-ből előadásra alkalmasak a király, költő és kalmár hármas-úti jelenetei. 2. «Szép Ilonka» zenéjét Ernye Mihály szerezte. Forduljon e tárgyban Bárd Fer. és fiai zeneműkereskedéshez. (Budapest, Kossuth Lajos-utca.) — **Oeskó J.** Szeged. Szeretnék tudni, vajjon ezt a bánati Krisztus-mondát szösz szerint írta e le a nép ajkáról, avagy önállóan dolgozta-e föl. — **Winterstein Frigyes**, Pozsony. Helytelen a kiinduló pontja. Oktalanság, nem méltányolni és élvezni az idegen irodalmat és művészetet. De csak másodsorban. Első rendben ismerkedjünk meg azzal a sok széppel, a mit a magyarság produkált. Az idegent a nyakunkra növeszteni vétek. — **P. A.** Pozsony. 1. Lapunkat a legjobban úgy támogatja, hogy városukban, hol annyi a diák, mentül több előfizetőt toboroz. 2. Ötször fejtette meg a rejtvényeket és máris zsémbel Fortunára! Türelem, jó ifjú! — **Fried Nándor**, Pozsony. A kiadóhivatalt tessék megkeresni. — **Herczeg Sándor**, Budapest. Céljuknak megfelel a «Cox és Box» cz. kitéző kis angol bohózat. — **Vécsy Ferencz** előfizetőnk (Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.) a «T. L.» olvasóival képes levelezőlapokat szeretne váltani.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

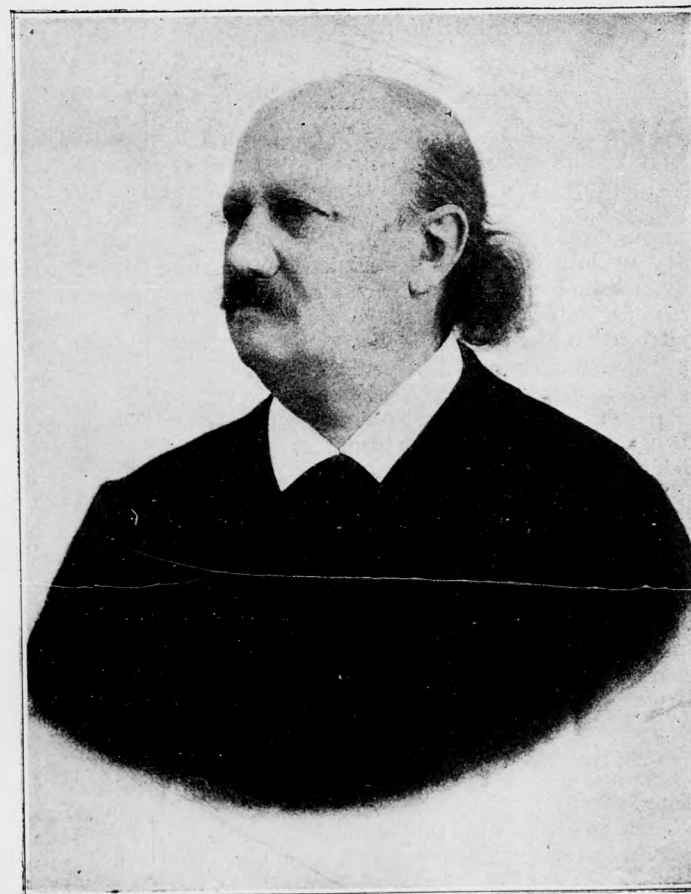
SCHVARCZ GYULA.

1839—1900.

A magyar tudományosság nagy munkását vesztette el a múlt héten. Január 31-ikén meghalt Schvarcz Gyula, budapesti egyetemi tanár, a kinek nevét az ország határain túl is tisztelettel emlegetik azok, kik az ókor legkiválóbb két államának, Rómának és Athénnek multjával foglalkoznak.

Pályája nem volt igen hosszú; de munkában folyt le, és úgyszólván íróasztala mellől szólította el a halál, mintha csak arra várt volna, hogy utolsó nagy művét, Görögország történetét, mely a napokban látott napvilágot, befejezze.

Schvarcz Gyula Székes-Fejérvárt született. Atyja, egy thüringiai katonatiszt, 25 éves korában hunyt el, és a fiú anyja és nagyatyja, Horhy Mihály gondjai alatt növekedett. Mint középiskolai tanuló, szülővárosának gimnáziumát látogatta, mint egyetemi hallgató Budapesten, Münchenben és Berlinben tanult, s bejárta Közép-Európát és Angolországot. Aztán hazajött és a tudományoknak szentelte életét. Eleinte természettudományi dolgozatokat írt; majd a közoktatás kérdéseivel foglalkozott. 1868-ban országos képviselővé választották, és ekkor államjogi tanulmányokba merült. De figyelmét hovatovább a görög állami intézmények ragadták

SCHVARCZ GYULA.

Úgy szólt Athén s Róma letűnt koráról, mintha a kortárs közvetlen tapasztalásából ismerte volna őket; s nem egy emberről, kit a korábbi történetírás fölmagasztalt, merőben új meggyőződést terjesztett. Mily köznap, otromba alakká törpült Cato Censorius az ő kezei között! A régi «önzetlen nagy hazafi» kapzsi, kétszínű szájhőssé vedlett, a ki senator létére álnév alatt tiltott üzleteket folytat s még 80 éves korában is botrányos életet él... Valóban, sok szép ábrándunkat tépte szét, melyeket a régiokról alkottunk; de rengeteg tudásával realisabbá, igazabbá tette a történelmet, s éles kritikája helyet biztosított számára az európai tudományosságban...

Most már nincs többé. De jól mondották róla, azok közé tartozott, a kik joggal érezhették magukban: Non omnis morior...

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye.

20

Egyedül jogosított magyar fordítás.

MÁSODIK RÉSZ.

I.

A «Parc National».

Május 15-én történt, hogy Max Réal a fort-rileyi postahivatalban átvette a Chicagóból érkezett nevére szóló táviratot. Őt és őt a tiz — ez volt a huzás eredménye, mely az első játszófélnek szólt.

A nyolczadik mezőről e szerint a tizennyolczadikra kellett mennie, csak hogy a tizennyolczadik Illinois volt, a játék törvénye szerint tehát a játszónak a számot meg kellett kettőznie, vagyis a tizennyolczadik mező helyett a huszonnyolczadikra kellett sietnie, ez pedig Wyoming állam volt.

— Igazán burokban születtem — mondá Max Réal Tommynak, a mint a postahivatalból hazafelé vette utját.

— Ha a gazdám meg van elégedve — felelé Tommy — nekem meg éppen kötelességem, hogy az legyek.

— Bizony meg vagyok elégedve — jegyzé meg Max Réal, — még pedig kettős okból: először is az út Kansasból Wyomingba nem tart sokáig, mert a két állam csaknem tőszomszéd; másodsor gyönyörű vidékek várnak ott reám, időm is bőven lesz, hogy bennük gyönyörködjem. A yellowstonei Nemzeti-Parkot még úgy sem ismerem! Lásd Tommy, ezért örülök én olyan nagyon ennek a szerencsés húzásnak. Érted, Tommy?

— Nem értem, jó uram! — felelé Tommy.

— És a becsületes Tommy igazat mondott, mert ő az Észak-Amerikai-Államok — Nemes-Lúd-Játékából egy árva kukkot sem értett.

Egyébiránt ez Max Réalra nézve nagyon mellékes dolog volt. Mindenesetre örvendett, hogy a koczka szeszélye nem dobta őt Lissy elé, s nem Urriean kapitány mögé, kinek tudvalevőleg a játékot a viszontagsággal teljes első huzás után meg kell ismételnie.

Elhatározta, hogy rögtön elutazik Fort-Rileyből, hogy minél több időt szentelhesen Wyomingnek.

A legközelebbi huzás eredményét Cheyenneben, Wyoming fővárosában kell majd bevárnia, ha ugyan addig a játszófelek valamelyike be nem jut a hatvanharmadik mezőre. Egyelőre azonban nem kell félnie, mert Urriean kapitánynak az ötvenharmadik mezőről jókora utat kell megtennie — visszafelé.

— Igazán sajnálom azt a derék embert, azt a «rettenetes kapitány»-t! — mondá Max Réal, — elvégre, ha elkaparintaná előlem az örökséget, akkor sem mulasztanám el, hogy Wyoming gyönyörű tájait megnézzem... Előre, te nyomorult rabszolga és pakolj!... Jerünk a Nemzeti-Parkba! És a nyomorult rabszolga örvendő szívvel és nagy buzgósággal kezdett pakolni.

Ha Max Réalnak égető szüksége lett volna arra, hogy minél előbb Cheyenne-be érkezék, akár másnap ott lehetett volna, mert pompás az összeköttetés a két város között. A négyszázötven kilométernyi út nem is távolság; csak hogy neki egyéb célja volt... Wyoming észak-nyugati szögeletébe akart felhatolni, a hol a híres Nemzeti-Park volt, már pedig ez legalább is még egyszer olyan messzire volt Fort Riley-től.

Első dolga tehát az volt, hogy a vasuti menetrendeket kezdte tanulmányozni, hogy az odavivő legrövidebb út-vonalat keresse ki. Kétféle irányban is odajuthatott. Az egyik Nebraskán, Marysville-n, Kearney Cityn, Nord Platte-n, Ogallalla-n, Antelope-n visz keresztül s Wyoming délkeleti részét érintve visz Cheyennebe: a másik Salin-t, Ellis-t, Monument-t, Wallace-t, Coloradot érintve Denver-en, Jersey-n, Brigtonon, La Salle-on, Dover-on át ér Wyomingba.

Max Réal, a violaszín zászlós — mert ez a szín jutott neki a Hypperbone-versenyfutásban — ez utóbbi vonalat választotta. Tehát előbb Cheyennebe megy, s onnan a legrövidebb uton a Nemzeti-Parkba.

Így hát Max Réal festékes dobozával és hűségos Tommyjával május 16-án délután elutazott Fort-Rileyből.

Kora reggel már Denverben volt. Mindjárt a legközelebbi vonattal folytatta utját Cheyenne felé.

Cheyenne a neve egy folyónak, s a partján épült városának. Azokat az indiánusokat is így hívták, a kik hajdanában ezen a vidéken laktak. Eleinte indiánus sátrak, majd ezek helyén kunyhók, végül a kunyhók helyén esinos házak épültek. Hajdanában aranyat is bőven találtak itt, de most már nincsen. A vasut felvirágoztatta a városkát, s ez időszert tizenkétezerrel is több lakója van. A város maga egy hegy tetején fe-

szik, a környékén szintén nagy hegyek vannak, melyeknek a tövében hatalmas folyamok erednek, többek között a Colorado, Columbia és Missouri.

Max Réal szokásaihoz híven itt sem árulta el, hogy ő ki. A cheyenniek nem is álmodtak tehát arról, hogy a híres-nevezetes Hypperbone-verseny egyik játszója köztük van.

Különben a cheyenniek nem is érték volna rá, hogy sokáig gyönyörködjenek benne, mert alig

hogy megérkezett, már kocsit fogadott, s a Nemzeti-Parkot tüzte ki céljául. Nem volt vasutra szüksége, részint tengelyen, részint gyalogakarta megtenni az utat. A művész korlátlan szabadsága kellett neki, hogy kigyönyörködje magát kedvére, hogy meg-meg-állapodjék ott, a hol remek-szép a vidék, elővegye a vázlatkönyvét, a festékeit, az ecsetjét, s a friss benyomásokat megörökítse.

Eh, ilyenkor mit törődött ő az a bolondos játékkal, melynek a megboldogult milliomas szeszélye őt is részesévé tette! Kellemetlen nyög volt az, melyet szeretett volna a nyakáról lerázni.

— Mi is vagyok egyéb — mondogatta, ha erre gondolt, — mint egy sakk-figura, melyet ide-oda rángatnak, ugratnak; s mindezt azért, hogy a hét közül az egyik zsebredughassa a milliókat!... Arczomba szökik a vér, ha ez a Tommy reám néz, s kedvem volna Thornbrock-ota pokolba küldeni, s restellem, hogy beleugrottam ebbe a nevetséges játékba!... Jobb volna, ha sutba vágnám, hadd örüljenek Titbury-ék, Crabbé-k, Kymbalé-k, s Urrieanék és a többiek... hohó, a kedves Lissyt nem számítom közük, mert ő egészen más!... No meg az édes anyám!... hm, ő is nagyon megszorodnék, ha kiállanék a játzókok sorából... No hát hadd lássuk Yellow-

stone gyönyörű vidékét, akkor majd gondolkozunk a dologról.

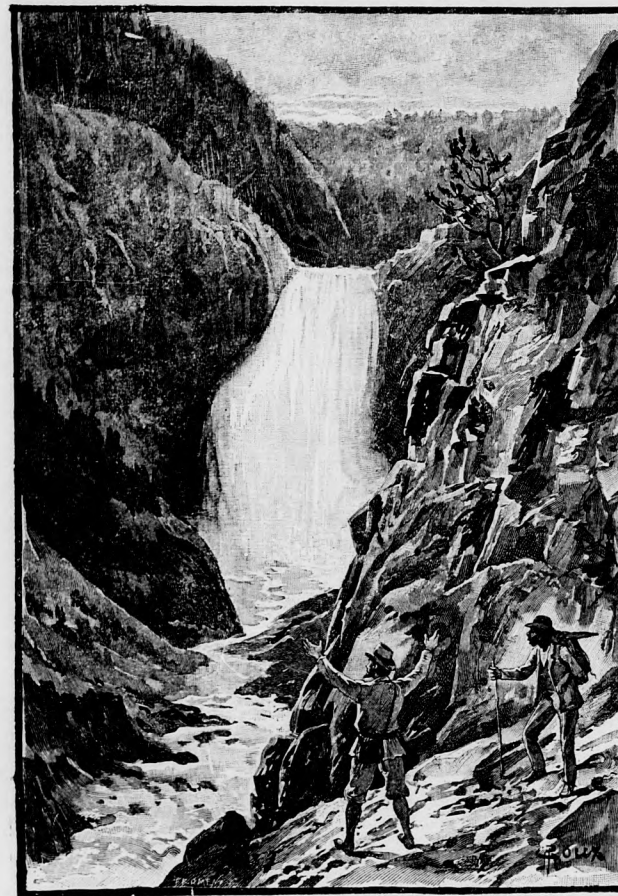
Így tünődött magában Max Réal, mialatt a yellowstonei útra elindult. Ámde egyébbel is számot kellett vetnie. Az út, mely reá várakozott, nemcsak fáradságos, hanem veszedelmes is volt. Wyoming rónái, völgyei éppen nem bátorságosak azokra az utazókra nézve, a kik nem kísérettel, hanem másodmagukban utaznak. Számos vadállat csatangol ott, továbbá sioux indiánusok rejtőz-

ködnek, a kik az utazókat megtámadják. 1870-ben, midőn a szövetséges állam kormányzósága expedíciót rendezett ennek a környéknek a bejárására, a hivatalos kiküldötteket katonai kísérettel bocsáthatta csak útnak. Az expedíció eredménye az lón, hogy az 1872-diki kongresszuson a gyönyörű vidéket a «Nemzeti-Park» büszke nevével fűntették ki.

A «Nemzeti-Park»-ok az Egyesült-Államok területén körülbelül olyanok, mint a nagyvárosok ligetei. A yellowstonei «Nemzeti-Park»-on kívül még számos ilyen park van Amerikában, ilyen a Crater Lake, továbbá az «Istenek kertje» Coloradonak hegyes-sziklás vidékén.

1872-ben a senatus és a képviselőház elhatározta, hogy a yellowstonei parkot állami kezelésbe veszi. A belügyminiszter gondjaira bízta, mint közös nemzeti vagyont, mely hivatva lesz, hogy az Egyesült-Államoknak dicsőséget szerezzen.

Ezen a természeti szépségben pazarul gazdag vidéken a kulturának jóformán semmi nyoma sincs, sem az óriási sziklás hegyeken, sem a völgyekben. Az éghajlat nagyon zordon, alig telik el hónap havazás nélkül. Ez a világon a leghasznavehetetlenebb föld, és mégis egyike a leghiresebbeknek éppen rendkívüli szépsége miatt.

A YELLOWSTONEI VIZ-ZUHATAG.

Ilyen széppé emberi kéz nem tehetette, csak maga a mindenható természet.

A «Nemzeti-Park» szépségének természetesen híre kerekedett, s a világ minden tájékáról eljöttek a turisták, hogy lássák és gyönyörködjenek benne. Idővel villák, vendégfogadók épültek egyes helyein, hol az utas minden kigondolható kényelmet megtalál, mint akár a legnagyobb városok vendégfogadóiban. Azóta fedeztek fel meleg és ásványvizes gyógyító-forrásokat, s tömegestül járják a betegek, hogy egészségüket visszanyerjék. Továbbá a pénz emberei vadászterületeket vettek bérbé, s ki-kirándulnak nagy társaságokban, hogy kedvüket leljék a vadak üzésében.

És éppen abban az időben, mikor Max Réal odaérkezett, sok látogatója volt a «Nemzeti-Park»-nak. Szerenségre senkinek sem volt sejtelmé arról, hogy a Hypperbone-verseny egyik hőse köztük van, mert különben Max Réalnak egy nyugodt pereze sem maradt volna arra, hogy a festői tájakat megbámulja. Így aztán járhatott-kelhetett kedvére, ki-kitörhetett belőle a lelkesedés korlátlanul, ha egy-egy kép megragadta a figyelmét.

Tommy pedig ilyenkor szintén bámult, de nem a sziklákat, a vizzuhatagokat, a meredek hegyoldalakat, hanem bámulta gazdájának a lelkesedését.

Valóban gyönyörű is a yellowstonei völgy! Két oldalt hatalmas bazalt-sziklák szorítják össze; az égbe nyúló magas ormokon ott csillog a hó, betarkazza itt-ott az oldalát is. A sziklarétegek csikosak, színekben váltakoznak; itt-ott erőtlen bokrok kapaszkodnak a gyér földbe, mely Isten tudja honnan került e sivar bérczetetőre; amott egész fát látunk, talán éppen ott vert gyökeret, hol hajdanában a tűzhányó hegynek a torka nyílt meg, mely azóta, hogy e sziklákat kihányta, örökre bezárult.

Hát még a yellowstonei tó és a környéke! A bazaltsziklák közé szorított óriási kristály-tó, melynek háromszázharmincezer négyzetméter a területe, melyből számos szirtes-szigetecske emelkedik ki ködbe burkolt ormaival. Ha a nap sugarai áttörnek a ködtakarón, a kristály-tó tükré szemet kápráztató fényben úszik. Nem természetes-e, hogy Max Réal a művész gondtalanságával járta ezt a vidéket, az órák, napok mintegy észrevétlenül surrantak el, s a szíve megtelt feledhetetlen emlékekkel? Mázta a sziklákat, mint a legfáradhatatlanabb turista, megfürdött a langyos vizű tavaeskákban, majd elővette vázlakönyvét s órák hosszáig rajzolgatott, festgetett.

A yellowstonei nagy víz-zuhatag fűlsiketítő zajában gyönyörködött, melynél hatalmasabbat soha életében sem látott. Az ötszáz méter magasságból alázuhanó víztömeg a kopár sziklák meredékes lépcsőin hogy ordított, bömbölt... Majd a Fire Hol partján sétálgatott, s a számos meleg vízforrás fel-felbukkanó sugarait nézte, mikor a nap sugarai megtörtek bennök, száz meg száz szivárványt tükrözve a levegő égbén.

Mik ezekhez képest az Island szigetén levő híres-nevezetes geyszer-ek!

Max Réalt a yellowstonei tó környéke megbűvölte. Úgy érezte, hogy innen nem tud elmenni, hiszen minden lépten-nyomon a természetnek új csodája tárul szeme elé.

Úgy tűnt fel neki ez a «Nemzeti-Park», mintha valami tündér varázspálcájával érintette volna a sziklákat, s a tünemények egész sorozatát csalta volna elé, hogy a yellowstonei völgyet a föld kerekéségén páratlaná tegye. (Folyt. köv.)

II. RÁKÓCZI FERENCZ.

Jósika Miklós regénye.

6

Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes.

Így aztán megérte a hős magyar asszony, hogy gyermekeit elvesztvén, legalább férjét kapta vissza, kinek ez idő szerint legnagyobb szüksége volt az ő hűségére és szeretetére.

Hogy minémű hűséggel, önfeláldozó szeretettel osztotta meg a férj nyomorúságát, szenvedését: arról a történelemnek hivatása méltóképen megemlékezni.

Thököli sohasem látta többé hazáját s az a szabadság, melyért ő egykor dicsőségesen küzdött, Magyarországon siralmas panaszok tárgya volt. Várták az eljövendő hőst, a ki újra kezébe ragadja a zászlót...

*

Julia Aspermont neje lett, az anya a száműzött Thököli oldalán teljesítette hitvesi kötelességét, a fiú pedig? ... A Rákóczi-vér egyetlen férfi-örököse Bécsben kedvelt alakja volt az udvarnak. Német köntösben járt, német eselédék és kémekeket vették körül; Aspermont kieszközölte, hogy menjen világot látni Olaszországba s Kollonicsnak hova-tovább éreznie kellett, hogy közte és gyámfia között a kötelékek mindinkább meglazulnak.

Arról a tervéről is le kellett végképpen mondanania, hogy az utolsó Rákóczit pappá neveli s így egyszer s mindenkorra megszabadítja a császárt attól a félelemtől, hogy Magyarországon *láadás* lesz... Igen, *láadás*, mert Bécsben nem akarták megérteni azt, hogy a nemzetnek van joga az alkotmány védelmére még a koronás király ellen is fegyvert ragadni.

Mióta Aspermont a felesége révén sorjába elvette tőle a Rákóczi uradalmakat, a bibornok gyűlölte őt s mindent elkövetett, hogy ártson neki, de kárba veszett a fáradsága.

Végül abban sem volt módja, hogy Rákóczi Ferencz házasságát megakadályozza. Aspermonték

közbenjárására és tanácsára vette feleségül az ifjú, alig huszonöt éves Rákóczi Amáliát, a hessen-rheinfelsi hercegnőt.

A császár kinevezte őt szentbirodalmi hercegné s a fiatal pár állandóan Bécsben lakott.

Ez alatt azonban lényeges változás történt a lelkében. Az a szűk és elfogult világnézet, mely őt Neuhausban lenyűgözte, tisztult, tágult. Érettebb elmével kezdett a maga helyzete fölött gondolkodni. Beresényi emlékezetes látogatása volt az első szabad levegő, mely megcsapta. A mesterséges levegő egészségtelen hatása mindinkább kezdett megszűnni s midőn sógora útján megtudta Kollonics armányait s az armánykodásnak szennyes hátterét: lassankint fölnyílt a szeme.

Nem akart többé gyermek lenni, kit kezénél fogva, de bekötött szemmel vezetnek. Megszólt a szíve, mely tele volt anyja iránt való szeretettel s fölbredtek lelkében a munkácsi évek édesbús, szomorú, de mégis büszke emlékei.

És eljött az idő, midőn már nem szégyelte, hogy ő magyar, hogy az ő hazája Magyarország, midőn tudatára ébredt annak, hogy őseitől nem csak uradalmakat, hanem kötelezettségeket, szent kötelességet is örökölt...

S minél inkább felbúzdult a szíve, annál keletlenebbül érezte magát a császárvárosban, hol őt titkos *kémeke* vették körül.

Mit eddig hitt és vallott, azt most *mutatnia* kellett: fájának gyűlöletét. Óvakodnia kellett minden meggondolatlan nyilatkozattól, mert fizetett *ezifra* ruhás szolgálói lettek volna első besugói.

Ó, a magyar vér nem tagadhatja meg magát!

Rákóczi vágyódott haza, Rákóczi szeretett volna jobban megismerkedni azzal a nemzettel, melyről tizenöt álló esztendeig csak utálatot és szálnalmas dolgot hallott az idegen földön.

V.

Vidám élet a sárosi várban.

Néhány hónap múlva Rákóczi Ferencz nejevel és az egész udvarával sárosi várba költözött.

Rákóczitól a bécsi kormány félt. Bármily hidegnek és közömbösnek is látszott a magyar dolgok iránt, pusztá *neve* s e névhez fűződő hagyomány félelmessé tette őt.

Rákóczi hazájába költözvén, azzal a fényvel s kényelemmel kezdett élni, melyet még ennyire megtizedelt birtoka is játszva elbirt.

Rákóczinak akkor még semmi oly összeköttetése sem volt, melyek a német kormánynak alapos okot adhattak volna gyanúra és félelemre.

Számosan jártak hozzá, s ezek közt legtöbbször Beresényi Miklós, Okolicsányi Pál, Vay Ádám, László s néha Mihály.

Háztartása magyaros, fényűző volt, fejedelmi udvarhoz hasonlított.

Járták is a vendégek seregestől. Magyar főnemeselek, császári tisztek, mindennemű idegenek, kik Rákóczinál őszinte, nyílt fogadtatásra találtak, bár sokan voltak, kiket inkább a kíváncsiság, mint a szivesség s tisztelet vitt oda.

A francia udvar, az orosz császár s a lengyel nemesség nagy része, figyelemmel kísérték Rákóczit s már ez időtájtban terveket építettek e névre s annak hatására.

A francia követ, Villars Hector gróf, Rákóczit nem csak megkülönböztette, de annak gyakori Bécsben mulatása közben vele megismerkedvén, azonnal átlátta: minő hatalmas eszközzé válhatik azon érdekek kivívásában, melyek XIV. Lajos politikájában az első szerepet játszották.

A török udvar a maga részéről, mikép azt már számtalanszor bebizonyította, mindig szerette, ha valaki volt Magyarországon, kit a német érdek ellen felhasználhatónak vélt.

Mihelyt a bécsi udvarnál a nehéz áldozat, Rákóczi Ferencz szabad szárnyra bocsátása, megtörtént, azonnal gondoskodtak, hogy a sárosi vár közelében valóságos titkos rendőrség üssön tanyát. A kormány folytonosan tudott a legapróbb részletekig mindent, a mi Rákóczi közelében történt: kik látogatják, kikkel van nagyobb bensőségben s kikkel levelez.

E kémeke egytől-egyig nem voltak magyarok: megtette a bécsi kormány minden időben azon néma vallomást a magyar jellemről: hogy orgyilkolásra s kémkedésre bennünket igen ostobáknak tartott. A sárosi várban találkoztak a német őrizet közt árulók, kik színlett tisztelettel s szivességgel részesültek mindazon előnyökben, melyeket a fénytelt háztartás nyújtott.

A tapasztalás s főleg Beresényi s másoknak gyakori figyelmeztetései, Rákóczit annyira óvatossá tettek már, hogy az őrizet parancsnoka s tisztei, minden színlett barátságuk s tiszteletük ellenére, Rákóczihoz csak annyiban közelíthettek, a mennyiben ezt helyzetük természete megfejté, a nélkül, hogy egyiknek is sikerült volna a herceg bizodalmit megnyernie.

És mégis akadt egy császári tisz, a belga származású Longeval, a ki sima modorával, francia műveltségével be tudott férközni Rákóczi szívébe.

(Vége az első résznek.)

Él messze egy öreg asszony...

Mikor feleseng a kis harang
Estimára híva szépen,
Ott künn ül az öregasszony
Ima-könyvvel a kezében.
Tudja is az egész falu
Kiért száll az imádsága:
Van neki egy úri fia
Messze fényes palotába!...

Mikor feleseng a sok harang
A városban, estimára,
Valaki megrezen félve
A legszebbik palotába.
Csak egy percze... aztán hideg...
Indul, hogy parancsot osszon.
Eszébe se jut már néki:
Él messze egy öreg asszony!

Mikor leszáll a falura
Álomhozó csendes éjjel,
Odaröppen legelőszőr
Az asszonyhoz csendességgel.
Beszél néki jó fiáról
Mosolyt csalva az ajkára.
Valaki meg nem alhatik
Messze fényes palotába!

V. Farkas József.

Az ostromzáron keresztül!

Verne Gyula elbeszélése. Fordította Zigány Árpád.

Mivel azonban ép oly jó «kereskedő» volt, mint Vincent nagybácsi, elhatározta, hogy csere-üzletet köt és kereskedő módon cselekszik.

— Vincent nagybácsi, — szólt ünnepélyesen, — itt az eszmém.

— No hát lássuk, James.

— A dolog nagyon egyszerű. Mindenekelőtt rendkívül gyorsjáratú és nagy tonnatartalmú hajót építettünk.

— Ezt könnyen megselekedhetjük.

— Megrakjuk hadiszerekkel, ruházatokkal és élelmi szerekkel.

— Ezt mind megszerezhetjük.

— Én leszek a gőzös parancsnoka. Mivel a hajó gyorsaságra túlszárnyalja az északiak valamennyi hadihajóját, köröszül török az ostromzáron és bejutok valamelyik déli kikötőbe.

— Aztán eladod a hajó-rakományt, még pedig jó drágán a délieknek, a kiknek nagy szükségük lesz rá, — füzte tovább az eszmét a nagybácsi.

— És megrakom a hajót gyapottal...

— A mit csaknem ingyen vásárolsz össze.

— Ugy van, Vincent bácsi. Nos, jó gondolat?

— Pompás. De keresztül törsz-e az ostrom-záron?

— Ha jó hajóm lesz, mindenestre.

— Majd gondoskodunk, hogy jót építsenek. De hát a legénység?

— Oh! azt találom. Nem sok emberre van szükségem; csak éppen annyi kell, a mennyi a kormányhoz elég. Nem akarok én harcolni az amerikaiakkal: a fő az, hogy utól ne érjenek.

— Nem érnek utól, — viszonzá Vincent bácsi határozottan. — De mondd meg James, melyik kikötőt választanád?

— A mint Vincent bácsi is tudja, néhány hajó már betört New-Orleansbe, Wilmingtonba és Savannahba. Én pedig egyenesen Charlestonba akarok jutni. Eddig, a *Bermudán* kívül, még egyetlen angol hajó sem volt ott az ostrom-zár óta. Én is úgy teszek, mint az: s ha a gőzösöm nem lesz mély járatú, olyan utat választok, a melyen a hadihajók nem követhetnek.

— Annyi bizonyos, — hagyta helyben a nagybácsi, — hogy Charleston tele van gyapottal. A mint írják, föl is tüzelik, csak hogy szabaduljanak tőle.

— Ugy van, — hagyta helyben James. — Aztán meg már egész közéről ostromolják a várost. Beauregard, a parancsnok, kifogyott a hadiszerekből; arannyal méri majd föl a hajóm terhét.

— Nagyon helyes, öcsém. És mikor akarsz indulni?

— Legkésőbb fél év múlva. Szükségem van a hosszú, téli éjszakákra, hogy könnyebben belopózhassunk.

— Addigra minden készen lesz, öcsém.

— Tehát megegyeztünk, bácsi?

— Meg, öcsém.

— Föltétlenül?

— Föltétlenül!

S íme, mikor öt hónappal később a *Delphin* vizre bocsátották a Kelvin-Dockról, ezért nem tudta senki a hajó rendeltetését.

II.

Előkészületek.

A *Delphin* felszerelése gyorsan ment; három árbocot állítottak föl rajta, de inkább csak a szemnek, mert a vitorlákra éppen nem számított. Elég hatalmas volt a gépje, hogy megszökhessék a czirkáló-hajók elől, ha üldözőbe fogják.

December vége felé a *Delphin* megtette próba útját a Clyde-öbölben, s nehéz volna megmondani, hogy ki örült jobban: a hajó-építő-e, vagy a kapitány. Az új gőzös bámulatos gyorsan haladt; óránként 17 tengeri mérföldet, vagyis 31 és fél kilométert tett meg, a minő sebessége sohasem volt egyetlen angol, francia, vagy amerikai hajónak sem.

December 25-ikén megkezdtek a hajó rakodását. Roppant mennyiségű ruházat, fegyver, élelmi szer tűnt el a hajó tágas üregeiben és a furesa rakomány hamarosan elárulta a *Delphin* utazá-

sának a czélját. De ez már nem volt baj, mivel pár nap múlva úgy is indult, s az angol vizekben nyoma sem volt az amerikai czirkáló-hajóknak.

A veszedelmes út azonban nem riasztotta vissza a matrózokat attól, hogy a hajóra szerződjenek. A fizetés nagyon szép volt, s azonfölül minden hajós-legény bizonyos részt kapott a nyereségből. Természetes tehát, hogy a legjobb matrózok jelentkeztek, és Playfair kapitány kedve szerint válogathatott. És jól meg is válogatta a legénységét: huszonegy óra elteltével olyan harmincz matróza volt, hogy hasonló még ő felsége, a brit királyné yachtján sem szolgált.

A *Delphin* már december 31-én teljesen készen állt az útra és az indulást január 3-ikára tűzték ki. A kapitány már január 2-ikán fölhuzerkodott a hajóra, és mindent gondosan megvizsgált, hogy rendben van-e.

Aztán nyugodtan szivarra gyujtott, és föl s alá sétált a födélyeten. Az egyik matróz jelentette neki, hogy valaki beszélni akar vele.

Ez a valaki hatalmas termetű, életpiros, vidám fizkő volt. Nem nagyon érthetett a tengerészethez, mert kíváncsian, bizonyos tartózkodással nézett körül a hajón, s lépten-nyomon megbotlott a födélyeten. Mind a mellett igyekezett azt a látszatot kelteni, hogy ért a dologhoz, s ezért időnkint föl-fölnézett az árbocokra, és meglegedetten hümmögött.

Mikor a kapitány elé vezették, merően a szemé közé nézett, és azt kérdezte:

— James Playfair kapitány?

— Az én vagyok, — felelte a skipper. — Mit akarsz?

— Szeretnék a hajóra szerződni.

— Már elkéstél. A legénység létszáma teljes.

Ki vagy különben?

— Vén tengeri foka, a ki ember a tal-

pán magáért. Két ilyen izmos kar, a minőt én fölajánlok, éppen nem megvetendő ezen a hajón.

— Ezen a hajón? Miért éppen ezen a hajón?

— Mert én a *Delphin*en akarok szolgálni. James Playfair parancsnoknak.

— Nekem nincs szükségem rád.

— Erős, elszánt fizkóra mindig szükség van: s ha önnek kedve tartja, hogy kipróbáljon, szólítsa elő két-három legerősebb matrózat, s aztán majd meglátjuk, hogy ki a legényagáton.

— Nagyon is heves a véred! — szólt James Playfair. — Aztán mi a neved?

— Crockston, a kapitány úr szolgálatjára.

A kapitány pár lépésre hátrált, hogy jobban szemügyre vehesse ezt a herculesi alakot, a ki ily szokatlan, nyers modorban ajánlta a szolgálatait.

Látta, hogy a fizkő nem kérkedik: az izmos, jól megtermett matróznak irtózatos testi ereje lehetett, s az is nyilvánvaló volt, hogy nem ijed meg a maga arnyékától.

— Milyen vizekben hajóztál? — kérdezte tőle.

— Itt is, ott is, mindenfelé.

— S tudod-e, hova indul a *Delphin*?

— Tudom: éppen az esábit.

— No jól van; vigyen el az ördög, ha elszalasztok egy ilyen derék fizkőt. Menj a második kapitányhoz, Mr. Mathew a neve, és irasd föl magadat. Megértted?

— Meg, — felelte Crockston. — Hanem ez nem minden: van még egy ajánlatom.

— Ah, hallod-e! már untatsz, — felelte Playfair kapitány haragosan: — nekem pedig nincs veszténi való időm.

— Nos, mondom már. Van egy unokaöcsém is. A ki a nagybácsit megfogadja, az raadásul az unoka-öcsöt is fölveszi a hajóra.

— Ej haj, Crockston mester, — kiáltott föl

— AZ ÉN VAGYOK, — FELELTE A SKIPPER.

James Playfair: — hát azt hiszed, hogy a *Delphin* hajós-suhanczok iskolája?

— Ne becsméreljük a hajós-suhanczokat, uram, — felelt a matróz: — volt egy, a kiből Nelson admirális, s egy másik, a kiből Franklin admirális lett.

— A patvarba, barátom! — viszonzá Playfair kapitány: — nekem tetszik a beszéded. Nem bánom, ide hozhatod az unoka-öcsédet is; hanem ha a nagybátyja nem az a derék ficzko, a kinek mondd, hát velem gyűlik meg a bajod. Menj, és egy óra mulva légy itt.

Crockston nem mondatta ezt magának kétszer.

PETŐFI ZOLTÁN GYERMEKKORÁBAN.

Gyorsan köszöntötte a kapitányt s aztán elment. Egy óra mulva már visszajött az unoka-öcsésével, a ki 14—15 éves suhancz volt: kissé sovány, félnék, alkatra gyöngé, és épen nem méltó atlétatermetű nagybátyjához. Crockston maga is röstelte az öcsese gyávaságát, és halkán odasúgott neki:

— Rajta, csak bátran! A manóba is, hiszen talán csak nem fálnak föl! Aztán, ha úgy tetszik, még mindig van rá időnk, hogy visszaforduljunk.

— Nem, nem! viszonzá a fiatal ember: — ha már itt vagyunk, majd megsegít az Isten.

Crockston kormányost és John Stiggs hajós-inast még aznap fölvtették a hajós-legénység létszámába.

(Folyt. köv.)

PETŐFI FIÁRÓL.

Irta: Róna Béla.

Petőfi Zoltán alakját is körülbogozzák annak a szomorú legendának a szálai, mely a költő segevári eltűnése után szövődik. Ki a szeretet mártírjának véli, mely a legnagyobb magyar költő fiát halálra kényeztette; ki a fiatal kicsapongások áldozatát ismeri meg benne, a kit mértéket nem tudó szenvedélyei vittek idő előtt sirjába. Egyik a másikkal járt. Petőfi Zoltán mindkettőnek az áldozata. Szomorú elmulása betetőzi Petőfi családi életének tragédiáját. Dicsősége közepette, a

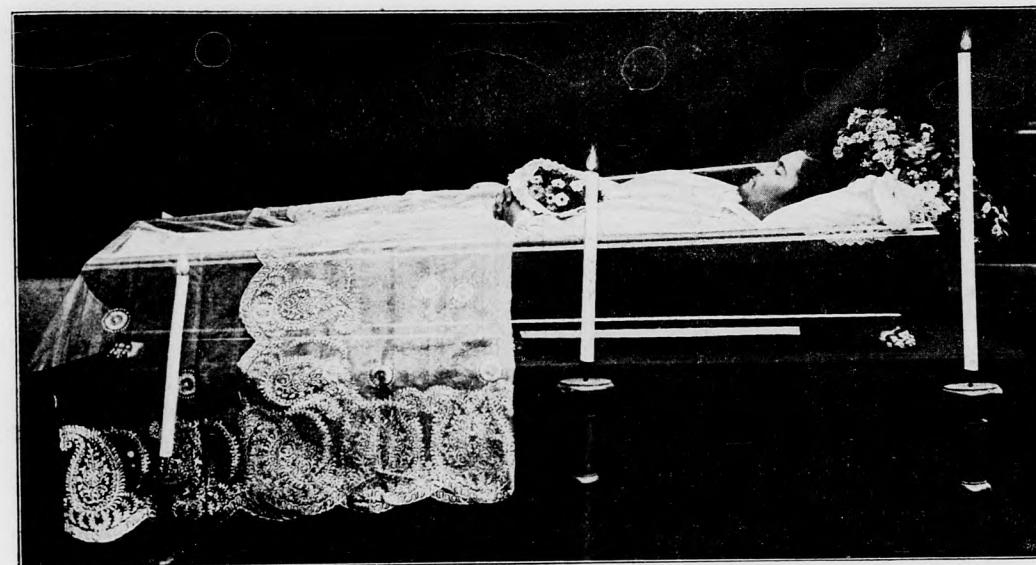
Mikor Zoltán megszületett, a költő végtelen boldogságában dalt ír róla.

Ide, ide fiam a kezembe,
Hadd szorítsam a szívemhez őt,
Mintha volnék újonnan teremtvé,
Hogy éltemnek ifju lombja nőtt.

Ismeretes az a rajz, mely a pufók képű gyermeket apja önjával két hetes korában megörökíti; de szertelen apai örömet mi sem jellemzi jobban, mint hogy ugyanezen időről megírja biografiáját. Később is, mikor a lantot kard váltja föl és követi Bemet erdélyi hadi útjára, féltőn gondoskodik élete ifjú lombjáról.

De mintha jóslelte most is, mint annyiszor, a jövőbe látott volna. A gyermek születése keltette

természetét örökölte. Szilaj, féktelen természet, az iskola nem az ő világa. Nem akar tanulni. Az új családi élet gondjaiban amúgy is elfoglalt anyjának végtelen sok keserűséget szerez fékezhetlen természetével. A tizenöt éves gyermekifju, éppen mint annak idején apja, vándorszínész-társasághoz szegődik és ott kap először nagyon szerény tapsokat, a hol Petőfi Sándor életének legkegyetlenebb napjait töltötte: Debreczenben. Bizonyára nem természetfölött való színésztehetsége volt az, mely a debreczeni színház igazgatóját arra bírta, hogy Petőfi Zoltánt színészének szegődtesse, hiszen színészi sikerek nem kísérik kalandos pályafutásán és csak egyetlen egyszer emlékszik meg ő maga is arról, hogy az *«Egy csésze tea»* Vilden báró szerepében tapsokat kapott. Elegendő ajánló

PETŐFI ZOLTÁN A RAVATALON.

boldogság első ragyogó napjaiban árny borul a hangos lantra.

Csak ne szálljon kora dér reája,
Mely leszedné a virágokat.

Zoltán keresztapja Arany János, a kinek szalontai szerény tusculanumában a viharos napokban Szendrey Julia megvonul fiával. Mert Petőfi nem igen ringathatta a kicsi bölesőjét. 1848. december 15-én született és a rákövetkező tavasz már a harezmezőn köszönti a költőt, a kit hét hónapra fia születése után elsöpör a csaták forгатaga. Mi vár Zoltánra apja halála után? Mikor Szendrey Julia másodszer férjhez megy, Zoltán alig mult másfél éves. Horváth Árpád szerető apjává lesz apja helyett és azzal a gyöngédséggel neveli, mely Szendrey Juliához való viszonyát általában oly igen jellemzi. Iskoláztatja, mint akkoriban bármely uri gyermeket és mikor elérkezik az ideje, lateiner pályára készítik elő. De Zoltán apja

level volt a színészethez a Petőfi név. Micsoda fogalom volt ez akkor! Annak a sötét időnek egyetlen virrasztó csillaga a Petőfi neve. Nem tudták, nem akarták hinni, hogy ő is elveszett. Várva várta a nemzet, eljöveteletét várta. A mi szeretet a szívekben rejtett, abból sok, igen sok jutott a fiúnak. A társulat Debreczenben, majd Nagyváradon és Kecskeméten jár. Neves színészeit senki sem óhajtja ismerni, de Petőfi Zoltánra, a Petőfi Sándor fiára, mindenki kíváncsi. Szívesen látja mindenütt az uri társaság.

Szendrey Julia mindenképp igyekszik Zoltánt visszatéríteni a rendes élet útjára. Ha magát gyengének véli, hogy természete megváltoztatására bírja, Petőfi Istvánt, a költő öcsését és Zoltán gyámját beszéli rá, hogy hasson a fiúra. És ez, úgy látszik, már hajlik is az anyai és gyámi kérésre, sűrű, jobb jövővel kecsegtető levelekre. Legalább erre enged következtetni Szendrey Julia 1864. április 18-áról keltezett levele, melyet akkor

Geist Gáspár csakói pusztáján gazdálkodó Petőfi Istvánhoz írt. «Legújabb hírül tudatom veled, — írja — hogy Zoltán kijelentette, több ízben és komoly megfontolás után, hogy neki legnagyobb kedve a gazdasághoz volna; ennek következtében mi tehát azon tanakodtunk, nem volna-e legcélszerűbb őt az óvári gazdasági intézetbe adni? Ámde azelőtt egy évet praktizálni kell mindenkinek s csak azután veszik oda be. Erre nézve édes Papa mindjárt téged említett, hogy ez évet melletted tölthetné el leginkább. Mind lelkére, mind testére legüdvösebb volna nálad. Minderről nélkülözhetlenül szükséges együtt értekezniük, hogy kölesönösen meghallgassuk egymás véleményét és azt tehesük, a mit jó lélekkel a legjobbnak, leghasznosabbnak fogunk találni. Ne Zoltán álljon itt előttünk, hanem szegény Sándorunk egyetlen fia; s ne azt nézzük: mit érdemel Zoltán tőlünk, hanem azt: mit tartozunk az ő egyetlen fiának. Az ő szelleme vezéreljen bennünket, hogy eltalálhassuk az igazi utat, mely célunkhoz: Zoltán megjavulásához és testi, lelki jóvoltához vezet.» Levele további részében örömmel újságolja, hogy mennyire megváltozott Zoltán és «hogy semmi újabb kihágással nem keserítgeti».

De az anya öröme nem tarthatott sokáig. A remények, melyek a fiú jobbra fordulásához fűződtek, csakhamar szét kellett, hogy foszoljanak. Zoltán rövidesen megunta a gazdasági élet esős kellemeit, a rendszerető gyám csakói magányát, a honnan lelke visszazárlt az elhagyott színes, tarka, könnyű világba. Pedig Petőfi István minden igyekezetével rajta volt, hogy embert neveljen belőle. Természetből esőndes, szófukar természete egészen fölegedett a nagy szeretetben, melylyel halhatatlan bátyja fiát gondozta. Mindhiába való fáradság volt. Félév múlva már otthagya a csak imént választott pályát, azzal a tervvel állván a gyám elé, hogy tovább akar tanulni.

Hiába volt minden, az anya kétségbeesett kérései és intelmei, a nagybátyja szívbeszélése: Zoltán visszatért első ideáljához, a színészethez és tovább folytatta végzetessé vált életmódját.

Am ekkor már a költő-apa sötét sejtései valóra kezdtek válni. Veszedelmes kór kezdte ki a fiatal testet. Fiatal könnyelműségében is visszaretten a kora enyészettől és 1869. őszén sietve keresi fel Meran enyhe völgyeit. Az enyhe sugarak fényében föllobban újra az életkedv. Csupa tervezés, csupa fogadkozás. Jó lesz újra, a milyennek anyja, gyámja, meg a jóemberei kívánják. Buesut mond a könnyelmű életnek, czimboráknak.

Meranban is végtére a régi lesz. Odadobja testét-lelkét a pusztító kórnak, mintha csak azt mondaná: Nesze, itt vagyok, vigy, de nevetve találsz, ha jössz értem! Érzí, hogy nem sokáig bírja már, de végtelen könnyelmű humorra perczre sem hagyja el. Csupa derű, csak olykor-olykor

támadt föl czinizmusa, hogy elmondja magáról négy sorban:

Huszonegy év s már is annyit éltél,
Ötven évre is sok volna tán.
S boldogságot még sem élvezél,
Annyit se, mint egy szolgáló.

A merani út csak megnyújtotta napjait, de meg nem gyógyította a roncsolt testet. Nagy betegesen tért vissza és hozzátartozói most már jól tudták, mi sors vár rá. Nem is bírta sokáig. A következő őszt elvitte, 1870. november 5-én meghalt.

Hogy mi válik vala belőle, ha nem pusztul el ifjan? Ki tudna megfelelni rá! Hogy a Petőfi Sándor világraszóló tehetségéből származott-e valami rá is — nem adta tanujelét. Írt verset is, de abban nincs egy sor sem, mely erre vallana. Ifjan lobogott el és a nagy nevet, melynek semmi újabb fényt nem szerzett, utolsó sarjként sirba vitte.

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

Január havi újdonságok.

Magyarország új bélyegjegyei.

Mintegy két év előtt, körülbelül 1898 márczius havában, a magyar kereskedelemügyi miniszter pályázatot hirdetett ki, az új magyar levélbélyegek rajzaira. Volt nagy választék, volt elég czifra rajz, hazai rajzolóktól.

E hó elején, miután a forint és krajczár értékekre, valamint az ilyen értékű postai jegyekre és őrlelapokra, a halálos ítélet kimondatott, forgalomba került néhány filléres bélyeg. A lapok azt írják, hogy technikai akadályok miatt csak az 1, 2, 3, 5, 25 filléreseket adták ki. A bélyegek rajza az említett öt értéken egy, csakis a színek különbözők.

Szerény véleményünk szerint a bélyegek színei sok kívánni valót hagynak hátra. Még legjobban sikerült az 1 filléres, mely szürkés-fekete. Ezen a felírás «Magyar kir. posta» teljesen kivehető. A 2 filléres ockersárga, a 3 filléres narancssárga s az 5 filléres éretlen zöld szín. Mindhárom szín elmosódott, sem a korona, sem a turulmadár, sem az alsódiszt képző és két oldalt esokoralakú babérág nem vehető ki. A felírás pedig határozottan elvész az alapon. A 25 filléres valamivel jobban sikerült.

A rajz több hazai művész pályázati tervéből van összeállítva. Így írják a lapok. Pedig a rajz, kevés elváltoztatással Böhm J. rajza után készült, mely az «Iparművészeti Társulat» 1898. évi

tavaszi tárlatán ki volt állítva. Legszébb és legmagyarosabb a rajzon levő repülő «turulmadár», az ősök szent madara, mely a párnán nyugvó magyar szent korona felett lebeg. A korona mellett jobbra és balra csokorba kötött babérágakat látunk s a korona alatt fehér mezőben fekete számmal áll az érték. Az érték alatt pedig, ugyanolyan színnel, mint a bélyeg színe, áll a «fillér.»

A színek, kivéve az 1 és 25 fillér értékeket, bizony nem sikerültek. Halványak, elmosódottak s annál kedvezőtlenebb a hatásuk a szemre, mert a bélyeget könyomás (litografia) útján állították ki. Ez a leghálátlanabb előállítás az összes előállítás módok között. Sokkal szébben jutottak volna érvényre, még a halvány színek is, ha akár aczélba, akár rézbe metszették volna.

Az új bélyegek mellett a régi krajczár és forint értékek folyó évi július 1-ig még forgalomban maradnak. Addig lassanként eladják és bevonják a régiéket s július elsején megszűnik a krajczáros bélyeg, hogy hosszú élet után nyugovóra térve helyet adjon a fillérnek.

A vízjegyek ugyanazok, mint a krajczáros bélyegoknél. Szegélyzetszámuk 12¹/₂. Papirjuk fehér, nyomásuk kékszínű. *Levélbélyegek:* 1 fillér szürkésfekete nyomás, érték fekete. 2 fillér ockersárga nyomás, érték fekete. 3 fillér narancssárga nyomás, érték fekete. 5 fillér füzöld nyomás, érték fekete. 25 fillér világoskék nyomás, érték fekete.

Labuan.

A szép sorozat ismét megszorodott négy új bélyeggel. Jobban mondva három régebbi értéket új fekete felülnyomással láttak el, míg a negyedik az egészen új bélyeg a «4» cent. értékű. Ezt, úgy látszik, hogy az ideiglenes, azaz felülnyomásos értékek megszüntetésére adták ki. Az új négy cent értéken levő kép egy orángután ábrázol, mely a bornéoi és labuáni vad őserdők szilaj és félelmetes lakója. Színes, azaz kétszínű nyomás, fehér papír, szegélyzetszám 15. *Levélbélyegek:* 1 cent lila «4» fekete felülnyomással. 2 cent kék «4» fekete felülnyomással. 3 cent barna «4» fekete felülnyomással. 4 cent sárgásbarna körzet és írás, fekete középpel.

Suriname. (Hollandi Guyana.)

1900 január 1-én léptek forgalomba az új bélyegek, melyek nem mások, mint az anyaország

bélyegei, ellátva a gyarmat nevével és értékfelülnyomással fekete színben. Mint U. úr Bombayból írta, ezek is csak ideiglenesek s csupán addig lesznek használatban, míg az új, rendes bélyeg elkészülnek. Egy vagy kétszínű nyomás, fehér papír, szegélyzetszám 12¹/₂. *Levélbélyegek:* 50 cent fekete nyomás 50 cent barna és vörösbarna bélyegei. 1 gulden fekete nyomás 1 gulden zöldesfekete bélyegei. 2 gulden 50 fekete nyomás 2 gulden 50 sötétlila bélyegei.

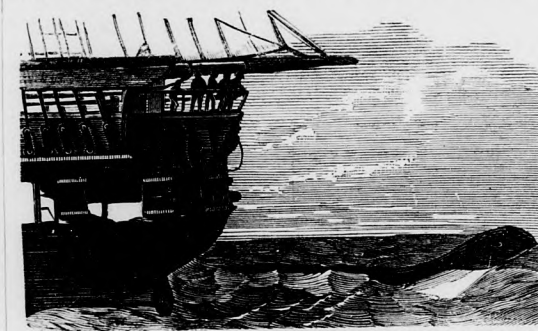

Zakariás Sándor.

A TENGERI KIGYÓ.

Képekkel.

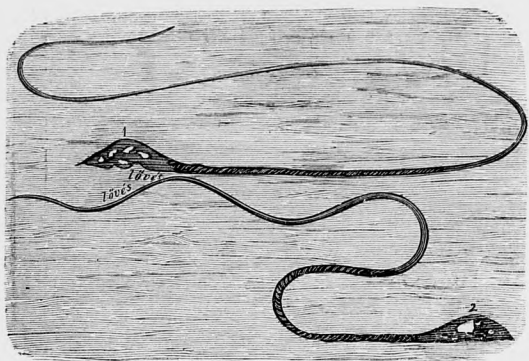
Vége 1848-ban M'Ouhae a «Daedalus» nevű fregatta parancsnoka és legénységének nagy része a Jöremény fokától Szt.-Ilona szigetig vivő útközben látott egy nagy tengeri kigyót húsz percen át szemtől-szemben. Az állat, melynek feje 4 lábnyira nyúlt ki a vízből s 60 lábnyi hosszú teste a víz felületén egyenes vonalban feküdt, a hajó hátrésze alatt vonult tova. «A test látható részének átmérője» — írta M'Ouhae kapitány az angol tengerész-karnak — «16 hüvelyknyi lehetett s mikor a kigyó álkapezeit föltátotta, torka elég

Az 1848-ban látott tengeri kigyó (M'Ouhae kapitány rajza után).

nagynak látszott arra, hogy egy ember abban egyenesen állhasson; a sötétes barna és nyakán sárgásfehér színű állatnak nem voltak uszonyai, de nyakán valami lóserényféle szőr vagy talán egy köteg tengeri fű volt látható.» (M'Ouhae kapitány a tengerész-karnak rajzokat is adott át a szörnyetegről, melyeknek hitelességéről hajlandó volt jótállani.

Ugyanazon évben a «Globe» című lap szerkesztője Hendersontól, a «Daphne» nevű amerikai brigg hajómesterétől azt a tudósítást kapta, hogy ő (Henderson) a déli szélesség 4-ik foka és 11-ik perce s a keleti hosszúság 10-ik foka és 15

A Tábla-öbölben 1857-ben látott tengeri kigyó (különböző helyzetekben).

perce alatt 1848 szeptember 20-án tengeri kigyót látott; de az állat bámulatos sebességgel úszott el, mihelyest 80 lábnyi távoból egy ócska vasdarabokkal és vasszegekkel töltött ágyut reá sütöttek. 1856-ban július 6-án a Jóremény fokától nem nagy távolságban a «Princess» nevű hajó legénységének és Tremearne kapitánynak egy különös tárgy tűnt föl, mely inkább óriási fatörzs-

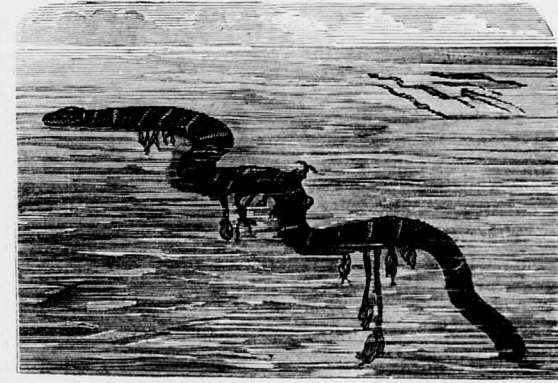

Scoliophis Atlanticus.

hoz hasonlított, de a melyet ő, valamint a hajón levő Morgan kapitány is a sokat emlegetett tengeri kigyónak tartott; erre is rálöttek s azután lerajzolták. A hatalmas, hosszú testen a víz színe fölé emelt vastag fej mögött hat pár fölfelé irányzott s előre hajló uszony látszott.

Szintén a Fok-föld partjainál, még pedig a Tábla-öbölben, pillantott meg dr. Biccard a világitó-toronyból 1857 februárjában egy egészen más alakú tengeri szörnyet. Nyugodtan heverészett a tengerben a parttól mintegy 150 lépésnyire, mikor Biccard reá lőtt, elhibázta és az állat, hogy a veszély elől meneküljön, a víz alá merült; tíz perczig nem volt látható, hanem azután 50 lépéssel tovább ismét előtűnt; ámde a második lövésre sem taláta. Ezután egyenesen az öbölnek tartott s csakhamar eltűnt Biccard szemei elől. Dr. Biccard, kinek társaságában több férfi és nő volt, az állat hosszúságát 200 lábra becsülte; fejét, mely fehér tollakkal borítottnak tűnt fel, csak homályosan és elmosódva láthatta, mert azt az állat nem nyújtotta ki a víz felületén túl. Miként több elődei, úgy dr. Biccard sem mulasztá el a csodaállatot lerajzolni, mely kép a különböző tengeri kigyók minden korábbi rajzaitól nagyban különbözik (6-ik ábra, melyen az állat a lövések után fölvevett két különböző helyzetben látható).

Már most az a kérdés, hogy a tengeri kigyó és egy ezethal közt végbe ment küzdelem ama részletesebb és pontosabb leírását olvasva, melyet Drevar kapitány tett közzé s melynek hitelességét ő és emberei esküvel is bizonyították, mit szoltak a zoológusok? A tudósok emlékeztek még arra, hogy már 1846-ban dr. Koch előbb Amerikában, azután Európában is egy ósvilági tengeri kigyónak, az úgynevezett Hydrarchosnak esontvázát mutogatta. (Rajzát cikkünk élén közöltük.) Azt mondhatnák, hogy az ósvilág e 140 lábnyi hosszú tengeri szörnyetegének néhány utóda a mostani korszak tengereiben is élhet még, m erről az úgynevezett Hydrarchos-esontvázzól, melyet Berlinben több ezer talléron vásároltak meg, kiderült, hogy világeselés, humbug és nem egyéb, mint Koch úrnak mesterséges csinálománya. Az élelmes Koch úr különböző állatoknak egy halmaz hátgerinczesontját illesztette össze, hogy készítményének minél tekintélyesebb hosszúságot adhasson. Czélszerűbb s a valószínűségnek jóval megfelelőbb eljárás volna visszatérni az Ichthyosaurusra és Plesiosaurusra, ha be akarjuk bizonyítani, hogy földünk tengerei régente mily borzasztó szörnyeteknek szolgálták szállásul. Itt azonban most csakis a mai korról van szó. Az

A Hydrophis tengeri kigyófaj az Indiai-óceánban.

állattudósoknak mindenesetre el kell ismerniök, hogy a tengerekben számtalan oly állatfaj élhet, a melyekből, nagy ritkaságuk következtében, talán egyetlen példány sem került még szemek elé. Ámde a legtöbb esetben sikerült nekik a tengeri szörnyetegekről szóló tudósításokat megannyi tévedésnek és csalódásnak bebizonyítani; például az Orkney-szigetek partján 1808-ban talált állatot utoljára is óriási czapának (Squalus maximus) és a M'Ouhae által leirt állatot a híres Owen vizs-

galata nyomán a legnagyobb fókafajnak (Phoca proboscidea) ismerték föl.

Azonban mindenesetre van egy meglehetősen nagy kigyó, mely sós vízben él: az Indiai-tenger Hydrophis-faja. E kigyófaj lényegesen különbözik a szárazföldön élő kigyóktól, összenyomott testalkata által; húsz alfaja közül néhány eléri a három méternyi hosszúságot; állkapozása és fogai sokkal kisebbek, mint a hasonló nagyságú szárazföldi kigyóknál s a fő mindig meglehetősen kicsiny. Ez állat oly könnyedén s kellemmel uszik, mint a hal; de az a legkülönösebb nála, hogy testének alsó felületére mintegy függelékül tengeri füvek

A Jóremény fokánál 1856-ban látott tengeri kigyó.

és csigák tapadnak, melyektől nem tud megszabadulni.

Ily tünemények bátran igazolhatnák ama föltevést, hogy e fajból itt-ott néhány óriási példány fordulhat elő. De azért a természettudósok az időként felmerülő tengeri kigyókat egyelőre mégis csak némely könnyen hívó emberek képzelme szülőiteinek fogják nyilvánítani. A tengereknek e réme a mesés szörnyetegeknek ama kategóriájába való, melyek a klasszikus hajdankorban mint centaurok, hydrák, később egyszarvuak, sárkányok, tengeri leányok stb. szerepeltek, de a tudományos állattanba nem tartoznak.

S. L.

KISFALUDY-HÉT.

Méltán lehet így nevezni ezt a hetet, mely február 6-ikával nyílik meg, azzal a nappal, a mikor meghalt Kisfaludy Károly. Kisfaludy Károly, a kinek irodalmunk renaissance-át köszönhetjük, mert az idegent mintázók, francia klasszikusok, német iskolába járók botorkálásától elfordulva, hatalmas kézzel, nagy elmével, fényes ízléssel és tehetséggel megtörte a *nemzeti irány* medrét, a melyet aztán Petőfi és Arany irodalmunk éltető főerévé tágitottak. Az ő nevével elkeresztelt társulat, legelőkelőbb irodalmi egyesületünk, kegyelete jeléül évről-évre ezen a héten tartja nagygyűlését, mely mindig nagyjelentőségű esemény, ekkor választják a megüresült helyekre az új tagokat, ekkor hirdetik ki a pályázatok eredményét, ekkor köszöntenek fel a «Gyulai-serleg»-gel.

Az idén két új tag jutott be a Kisfaludy-Társaságba. *Benedek Elek*, rég ismert név, a népies irányt műveli, regényei, elbeszélései a székelység közepette játszanak, mélyesged kedély, gyöngéd szív jellemzi, mely szeretettől árad és ellágyulásokra hajlandó. Gyermektörténetei kedvesség és báj dolgában páratlanok a mi irodalmunkban. Rengeteg sokat írt a gyermekek számára, négy testes kötetben foglalta egyívő a magyar mese- és mondakincsét. A másik megválasztott, *Riedl Frigyes*, budapesti főreáliskolai tanár, egyike legmélyebben szántó esztétikusainknak.

Arany Jánost senki sem méltatta oly behatóan, oly finom analízissel, mint Riedl.

★

A Nemzeti Színház is megünnepelte a Kisfaludy-évfordulót. Szerdán az ifjúság számára Kisfaludy legjobb vígjátékát, a *Csalódásokat* adták. Bámulatos, hogy ez a több mint 70 éves öreg darab mennyire vonz, üdít, mulattat még! Bizonyosága Kisfaludy Károly nagy szinpadi költői talentumának, mely az életről kapta ki alakjait és kifogyhatatlan volt az ügyes fordulatok, kacagató helyzetek, mulatságos bonyodalom teremtésében. A mai kor vígjátékai jobára csak kérész-életet élnek és lám, a «Csalódások»-at 72 esztendő nem bírta előregíteni! A zsonge közönség (diákkisasszonyok nagyrészt) nem győzött eleget tapsolni. *Vízvári* talpraesett humorral rajzolta meg a házassági plánumokat szövögető Lombay alakját. Kedves, fürgé Lidi volt *Nagy Ibolya*. Jellemzetesen adta *Nadav* (Kényesi báró) a külföldieskedő mágnást. Viharos derűtséget keltett *Ujházy* a morgoló vén kertész epizód szerepében, úgyszintén *Rákosi Szidi*, ki mint Luca vénkisasszony, megfelelt legjobb magyar komika hírnevének. Kitérő Mokány volt *Szigeti*. A duzzogó jegyespárt *Mihályfi* (Elemér gróf) és *Szacsayné* (Lina) játszották.

★

Az első magyar szépirodalmi zsebkönyvet Kisfaludy Károly indította meg 1822-ben. A híres *Auróra* volt ez. Igazán ízléssel és művészi érzékkel szerkesztették. Ebben dolgoztak az akkori irodalom jelesei és róla Kisfaludynak egész iskoláját *Auróra-körnek* nevezték el. Alkalomhoz illőnek látjuk, hogy bemutassuk az 1823. évi *Auróra* címlapját. Maga a szerkesztő,

AZ 1823-IKI AURORA CÍMLAPJA.

Kisfaludy rajzolta ezt és Bécsben metszette, mert ő szívesen foglalkozott a festészettel, ifjú álmainak ez ideáljával, melyhez még akkor is erősen vonzódott, mikor a költészetben kivívott sikerei már népszerűvé tették. Ide iktatjuk azt is, a mit a címképhez a zsebkönyv szövegül adott:

«Auróra nyájas tekintettel 's csendes méltósággal szövetneket és rózsafüzért tartván kezében, fellebbent a föld színére. Az éj istennője sötéten körülleplezve a mákkal koszorúzott Morpheuszt és Sceloszt zárva karjai közé, letűn a derülő fény elől. Ezen Allegoria nyelvünk' tenyészetét képezi, melly most a felséges Uralkodó Ház és Hazánk szeretett Nádorispánja' kegyelmes pártfogása alatt, fentebb díszre hajnalott».

Hét évfolyamot szerkesztett Kisfaludy s midőn meghalt, Horváth István is, Bajza is tovább akarták szerkeszteni a jól indult vállalatot, s két *Auróra* is megjelent, miből azután pör lett s mindkét *Auróra* megszűnt.

A középiskolák élete az 1898/99. tanévben.

Kilenczedik közlemény.

Felső-Lövön az ág. ev. egyházközség egész iskolacsoportot tart fenn; tanítóképzőt, hatosztályos gimnáziumot és négyosztályos reált. Valóságos diák-államoecska ez. Felső-Lövő voltaképp egy eldugott kis falu, Vas- és Sopronmegye összeérő csücskében, az Alpok végső nyúlványai közt és a szülék e hátmögé helyezkedő 27 vármegyéből, sőt még Ausztriából is adogatták a fiúkat! Igen, mert Felső-Lövő fenyesektől illatos ózomban dús levegője Isten áldásaként hat a fejlődő szervezetre, továbbá a diák itt német szót tanul. Az oktatás vegyest magyarul és németül folyt, a németet már az első osztálytól kezdték a gimnáziumban is. A gimnázium és reáliskola növendékeinek száma 224-et tett ki, ezek negyedrészre a finevelő intézetben lakott az igazgató és a tanárok személyes felügyelete alatt. Otthonias, kellemes élet folyt itt: ünnepélyeket szép számmal ültek, köztük igazán családias volt a karácsonyi ünnep, melyet régi protestáns hagyomány szerint este a karácsonyfa alatt tartottak meg és a növendékek minden egyike megkapta a maga ajándékát. A gyönyörű tájék pompás kirándulásokat engedett a határvidék különböző vadregényes pontjaira. A tanítóképző Ebenspanger János tanár vezetése alatt tartott fenn «Wimmer-önképzőkör»-t, melyben szépszámu és magyar magyar meg német dolgozatokat írtak, kár, hogy a gimnázistákat nem vonták bele a munkásságba. A mostohább sorsúakról elegendő alapítvány gondoskodott, egyik ösztöndíj hivatása volt, hogy kamatai nem magyar anyanyelvű, de magyarul mégis jól szavaló ifjúknak adassanak ki. Megemlíjük még, hogy Holub Emil, a hírneves afrikai utazó az intézetnek pompás természetrajzi és földrajzi gyűjteményt ajánlkozott.

A *fiumei állami főgimnázium* (igazgató Fest Aladár), melynek számára külön helyi tantervet dolgoztak ki, a mellett, hogy oktató nyelve az olasz, lélekemelő képét adja a magyar kultúra hódításának. 229 diák látogatta; ezek közt 141 olasz, 40 magyar, 20 német, 5 horvát volt és mégis a magyar nyelvből csak öten buktak az egész intézetben, de ezek igazán szekundás fráterek voltak, mert egyébként is 4-7 tárgyból vittek haza elégtelent. Az irodalmi tételeknél mily szép látni azt a viszonyosságot, hogy pl. a *magyar nyelv* dolgozat Alfieri «Saul»-járól és Dante-ről szólt, míg

az *olasz nyelv* gyakorlatban Toldit, Deák felirati javaslatát, a Szent László-legendát, Kölcsey költészetét, Kisfaludy «Mohács»-át kellett fejtegetni! Az önképzőkör neve: «Magyar társalgó-kör», kár, hogy az értesítő nem jelzi, hány tagja volt. Itt szavaltak és bíráltak; érdekes, hogy az elnök Poli Vittorio VIII. o. t. olasz volt, a titkár, Vukelich Giorgio, pedig — horvát. Rendkívüli tárgy gyanánt tanították a horvát nyelvet (így aztán megesett, hogy némely fiú *hat* nyelvet tanult) és a *művészettörténelmet* heti két órában, ez utóbbi téren tehát Fiume úttörőnek nevezhető. Érettségi írásbeli feladatok a magyarságban való szereplése. *b)* A szent korona jelentősége. *c)* Gondolatok gimnáziumi tanulmányaim végén. 16 jelentkező közül jelesen éret 2, visszautasított 1. 25 «pótló»-val 39 «hellén» állott szemben. Ezt a derék intézetet sűrűn látogatták tanférfaik, Wlassics miniszter is járt itt és tapasztalataival fölöttébb meg volt elégedve.

A *fiumei felső kereskedelmi iskola* (szintén olasz tanyelvű), melyet Riegler Sándor igazgatott, szintén derekasan haladt a magyarság útján. Ezen intézet annyiban ütött el hazai kereskedelmi iskoláinktól, hogy négy osztályból állt; meg volt toldva egy előkészítővel. 92 tanuló közül 15 magyar akadt. Sajnos, az alsó osztályokban a magyar nyelv vajmi bajosan ment, mert összesen csak két diák szerzett jelest és 22 szekundát, viszont azonban a felső osztályban már senki sem bukott. Itt többek közt a Zrinyászról, Tinódiról, Zalán futásáról írtak gyakorlatokat. A szerb, horvát nyelv oktatása ez esztendőben elmaradt, mert nem jelentkezett kellő számú tanuló. Az ifjúsági önképzőkörben szorgalmasan szavaltak, irogattak a magyar és olasz nyelv meg a természettudományok köréből. Tagjai közül kiemeljük Meichsner Vittoriót, a ki lefordította olaszra a «Talpra magyar»-t (*Sorgi o Magiarc*) és Abrányi E. egy költeményét. Márczius 15-ike mellett megültek április 23-án *Torquato Tasso* emlékezetét. A segélyalap tőkésje 4000 koronán felül volt.

A *gyöngyösi főgimnáziumot* (igazgató Szölgényi Ferenc) 100 esztendőig a község tartotta fenn, tavaly államosították és létszámú léte 357 tanulója volt, a mi meglepő ily kisebb helyen. Az idén már teljessé bővült. Az államosítással egy füst alatt *Vachott* Sándorról elnevezett önképzőkör alakult; a diákok szépen munkálkodtak benne, Kossuth- és Arany ünnepélyeket tartottak, s mivelhogy anyagi eszközei szerények voltak, a derék gyöngyösi érdeklődők adták össze a pályázati jutalmakat. Az elbeszélés-pályázatnál — a «Tanulók Lapja» mintájára — megkivánták, hogy a tárgy az iskolai életből és a diák gondolat-világból legyen merítve. A kicsinyek sem maradtak hátra; a III. és IV. osztály jobb tanulóiból szavaló-kör állt össze. A pótló tárgyakhoz 39 diák szegődött, 64 görög hívvél szemben. Az intézetnek a fiatal államosításnál fogva még kezdetlegesek az egyes intézményei, de egytől-egyig virágzásba fognak szökkenni; az értesítőből kitetszik, hogy a munka ereje lüktetett az egészben.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Antalik Károlynak, a *pozsonyi főreáliskola* igazgatójának nevenapját csinos ünnepélylyel ülte meg az ifjúság. Staindl Mátyás VIII. oszt. tan. mondotta az ünnepi beszédet. Nagy tetszést keltett a «Cox és Box» című mulattató kis angol vígjáték előadása, valamint Rottenstein Gyula szaválata (Arany «Pázmán lovag»).

Brusenbach Arthur VIII. o. t. érezes bariton hangon énekelte Wolfrám dalát az esti csillaghoz. (Wagner Tannhäuserjéből.) Szép sikert aratott a zenekar magyar dalaival, valamint egy ifjúsági quartett. Haydn egy vonós-szerzeményének eljátszásával. Az ének-és zenekar élén Lambach András VII. o. t. buzgólkodott.

«A haza bölcsé» emléknapijait több intézetünkben szokta kegyelettel megünnepelni a diákság. Szokott Deák Ferenc-ünnepélyét tartotta január hó 29-ikén a *magyszebeni m. kir. állami főgimnázium* az intézet dísztermében, mely fényesen sikerült és a melyen kiadták a 100 korona aranyból álló «Deák-pályadíjat». Ezt a pályadíjat lapunk kitűnő főmunkatársa, a kire a *magyszebeni főgimnázium* különösen büszke: *Gaal* Mózes, mikor még az intézetben tanult, *kétszer* nyerte meg. A műsor a következő volt: 1. «Hunyadi-nyitány» Erkel-től, előadta az ifjúsági zenekar. 2. Részlet a pályaműből, felolvasta Fischer Béla VIII. o. tanuló. 3. Dománffy: «Csak törpe nép», előadta az ének-és zenekar. 4. Arany J. «A költő hazája», szav. Follért Gyula VII. o. tan. 5. Dománffy «Haza és szabadság» előadta az ének-és zenekar. 6. Részlet a pályaműből, felolvasta Denk Gusztáv VIII. o. t. Ezután Ferenczy István igazgató úr ékes szavakkal ecsetelte a nap jelentőségét és kihirdette a múlt évi pályázat eredményét. Beérkezett 31 pályamű, e kérdésre: «Vörösmarty hazafias költészetének ismertetése volt. A pályadíjat két egyenlő részre osztva adták ki a két legjobb mű írójának, Fischer Béla és Denk Gusztáv VIII. osztályú tanulóknak. — A *budapesti V. ker. főgimnázium* ünnepén Varga Ernő VIII. o. tan. szép beszédet tartott, Kelemen Pál pedig nagy hatással szavaltá Tóth Kálmánnak «Deák Ferenc emlékezete» cz. költeményét.

Eötvös-ünnep. A *nagyváradi főgimnázium* «Eötvös önképzőkör»-e február 3-án Eötvös József báró emlékére díszülést tartott. A díszülést Prág Ferenc ifjúsági elnök nyitotta meg, méltatva Eötvös érdemeit. Sikerülten szavaltá Baly László VIII. o. tan. «Eötvös emlékezete»-t Váradi Antaltól. Rotter Salamon VIII. o. t. tartott ezután magvas felolvasást Eötvös József báró irodalmi és politikai működéséről. Végül Bodó László VIII. o. t. szavalt az ünnepeltnek «Vár és kunyhó» című költeményét.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Gaal Mózes: Hún és magyar mondák. Mivelhogy elsőben a mi lapunk hasábjain láttak világot e mondák, csak kevés szó, mit e könyvről írhatunk. Kevés, de nagy. Az, hogy «Jókai «Regő» óta nem akadt magyar toll, mely mondáinknak esodás szép kinestárát így dolgozta fel, mint Gaal Mózes; ekkora ihlettel és lelkesedéssel, az előadásnak ekkora művészetével és bőbájával. Költemény ennek a könyvnek minden egyik darabja, költemény, *még pedig nem is prózában*, mert olvassatok csak el: zene ez a próza, dallamos ütemekre tagolódik, rhytmice van írva. Gaal úgy meséli el a hajdankornak hol fényes, hol borongós eseményeit, mint valami régi magyar hegedős: beleviszi egyéniségét az elbeszélésbe, lelkesedik, örül, szomorkodik, mereng. Előadását mesterileg zománcozolja a régiség stilszerű patinájával; és a nyelv úgy cseng a fülünkbe néhutt, mint a Vörösmarty valamelyik föllengő époszának hangja, másutt, mint Aranynak bájtól és erőtlől duzzadó zamatos magyarsága. Ezek után örömmel várjuk a folytatást: a *Királymondákat*. A szemnek is gyönyörűsége a könyv,

Gyulai igen szép képekkel ékesítette. Kiadta a Franklin-Társulat, ára 2 korona 50 fillér.

A *Nyelvőr januáriusi* füzetében Simonyi Zs. elmésen fejtegeti az alany és állítmány definitióját. Okoskodásának eredménye: A nyelvtani állítmány a mondatnak az a fele, melylyel valami cselekvést vagy cselekvés módjára gondolt állapotot vagy tulajdonságot fejezünk ki (jelentünk, kívánunk, kérdezzük), még pedig a cselekvő személyre vagy dologra vonatkoztatva. A nyelvtani alany a mondatnak az a fele, a melylyel a cselekvőt vagy a cselekvő módjára gondolt személyt vagy dolgot megnevezünk. Asbóth Oszkár kimutatja, hogy a székely *csinálmány* (= rontás, büvölés) szó román eredetű. Ladányi Béla népköltészetünk *réját* gyűjti esokorba. A réják a népdalainkban sok helyt előforduló patétikus kitéréssek, kurjantások s kedveskedő megszólítások (mint: angyalom, ej, haj! eszemadta, ihaja! stb.). Móra Ferenc a Kis-Kunságon divó népies növénynevekről ír. A fáradhatatlan Szily Kálmán a nyelvújítás történetéből közöl érdekes adatokat. Így megtudjuk, hogy az *agyonütni* régente csak «fejbe ütni»-t jelentett s csak a XVI. század második felében kezdte a «zu tode schlagen» értelmet fölvenni; hogy a *bölcsélet* szót Szilasi János, a *bölcsészlet* Toldy Ferenc csinálta; hogy a *könnyelmű* szót a német «leichtsinmig» kaptájára Kazinczy alkotta és Jósikának «A könnyelműek» cz. regénye (1837) segítette föntartani; hogy a *tudósít* régibb (a XVII. század elején meg volt), mint az *értesít*, melyet Pápai Sámuel csinált 1807-ben stb. A magyarázatok rovatában olvassuk többek közt, hogy az *eben gubát venni* (rossz vásárt csinálni) kifejezés, melyen már sok nyelvész törte a fejét, nem egyéb, mint esonkítás. A debreczeni ember soha se mondja másként, mint *eben kutyát, szürön gubát*.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Császár József.

Történelmi kérdés:

Hogy hívják Nagy Károlynak azt a hírneves palatinusát, ki minden harczaiban résztvett, mesés erejével kitűnt és végül Spanyolországban a mórok ellen esatázva esett el? Egész mondatkör fűződik személye körül, egy ó-frank hősköltemény őt dicsőíti és egy nagy olasz költőnek romantikus éposza is őt választja középpontul.

Földrajzi kérdés:

Melyik fürdőhelye az hazánknak, mely közel esik az alsó-ausztriai határhoz, fenyesnek közepette terül el és glaubersós vizeiről nevezetes?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. február 18.

A 18. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: $a = 5, d = 7$. **Földrajzi kérdés:** Baker Sámuel White angol afrikai utazó. **Történelmi kérdés:** Dumouriez Chartes François, francia tábornok. **Képrejtvény:** A ki mindenét az égből várja, az soha sem jut zöld ágra.

Helyesen fejtették meg: Szegő Ernő, Kóri Endre, Kotschy Ferencz, ifj. Pitta Lipót, Austerlitz J., Kresz Károly, Simáček Károly, Tomcsányi Gyula, Lustig Henrik, Schlesinger Károly, Nagy Hugó, A budapesti piarista gimnázium Gyakorló Iskolája, Ascher Kálmán, Keresztessy Zsiga, Müller János, Weiszmann Armin, Mészey József, Ringó István, Dragovics István, Maurer Arthur, *Medgyesi István és László*, Balkányi Kálmán, Besztercezy Lajos, ifj. Izsák Gyula, Holmann J. Jenő, ifj. Gyurkovich Gyula, Pavelka Jenő, Kell Rezső, Pethe Jenő, Laufer Ödön és Rezső, Schwanfelder Ferencz, Osztróvszky József és Antal, Weisz Pál, ifj. Barthonek Károly, Haimann Olga, Divéky Manó, Kutilik Félix, Kulina József, Rapaies Rajmond, Fuchs Dénes, Mayer Ottó, Halász Sándor, Maurer Károly, Balassa László, Pick Béla, Puskás Jenő, Fried Nándor, Krafka Boriska, Kekés Kálmán, Hyl Kornél, Terebessy László, Varga Sándor, Sacellary György, ifj. Hampel József, Lázár István, Balássy Miklós, Háberfeld Aurél, Klekner R. Harsányi Lajos, Kohlhub Péter, Weimer Félix, Laban Antal, Tomanóczy József, Hajós Rezső, Solyom Jenő és Aladár, ifj. Thomka Kálmán, Oblath Sándor, Bohrandt Lajos, Weisz Mór, Dukász Jenő, ifj. Szrogh István, Borosnyay Oszkár, Herczeg Albert, Bágya Zsiga, Gara István, Buzáth Jenő, Müllner Mihály, Avedik Lukács, Kästenbaum Béla, Bartsch Sándor, Fejér Jenő, Sebők Dezső, Kronberg Béla, Zrinyi Ferencz, Török Miklós, Thiermayer Ferencz, Fritsch Kálmán, Benke Sándor, Weisz Ernő, Bleier Imre, Novák János, Vadas Zoltán, Steiner Vilmos, Simonyi István, Mittler Frigyes, Schütz János, Komlós György, Braum Bódog és Aladár, Vágó Károly, Luspay Sándor, Zorkóczy Tibor, Horvát Andor, P. Horváth Dezső, Géczy Géza, Paulini Jenő, Vései Ferencz, Dada András, Techet Károly, Király Jenő, Hartmann Gaston lovag, Jurenák Géza, Scherz Alfréd, Zomody József, Lőrincz Ferencz és Dezső, Horváth Antal, Fekete Gyula, Kender Balázs, Právit Gyula, Berger Ernő, Andrásfalvy Attila, Péter Ottó, Kőkörösényi Tihánér, Schwarz Ferencz és Károly.

A jutalmul kifizetett könyvet, Verne «Senki fia» cz. regényét *Medgyesi István és László* előfizetőink nyerték meg Szatmárt.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Schleizinger K. Levelében elfeledte lakását megírni. — **Weiszmann Á.** Az előbbi üzenet szolgáljon önnek is feleletül. Soraira már nem emlékezünk, sziveskedjék őket megismételni. — **Balássy M.** Sopron. Ad 1. kérdésében van a felelet. Ad 2. «Azon ember, a ki» a helyes. — **Pošta junior.** Eger. Ön *enyle* bírálatot kér a versére. Nos: nem szólunk róla semmit. Ez a legenyhébb bírálat. — **Austerlitz J.** Kaposvár. Elég egy is. — **Frend Jenő.** Pozsony. Szívesen látjuk. **Dragovics I.** Igen, csak jök legyenek. **Julius Caesar.** Megrendelheti a kiadóhivatalban. Az iskolák bezárásáról semmit sem tudunk. — **V. Z.** Verset is, de különösen esztétikai dolgozatokat szívesen látunk. — **V. F. J.** Ime. Mások is. Köszönet. — **Török Miklós.** Sz. Ime. Sorait mindig szívesen látjuk, mint minden kedves hívnkét. A czímzés dolgát a kiadóhivattal tessék elintézni. — **Borosnyai Oszkár.** Brassó. A *kölvinistáknak* 20 nyolcosztályos gimnáziumuk van: Budapest (IX. ker.), Csurgó, Debreczen, Halas, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Kisujszállás, Kolozsvár, Marosvásárhely, Marmarossziget, Mezőtúr, Miskolcz, Nagy-

enyed, Nagykőrös, Pápa, Sárospatak, Sepsiszentgyörgy, Szatmárnémeti, Szászváros, Székelyudvarhely városokban, azonkívül 6 nem teljes intézet mellett 12 főgimnáziumuk van a következő helyeken: Békés-Csaba, Budapest (IV. ker.), Eperjes, Felső-Lövő, Igló, Késmárk, Nyíregyháza, Pozsony, Rozsnyó, Selmeczbánya, Sopron, Szarvas. E mellett az erdélyi szászoknak 5 fő- és 2 algimnáziumuk van (német nyelvűek). Végül Rimaszombathán egyesült protestáns főgimnázium áll fenn. — **Maurer Károly.** Kassa. Még akkor is nyerhet, ha csak egy rejtvényt fejt meg. — **Nagy Hugó.** Temesvár. A «T. L.» a nagy szünetben is megjelenik. — **Kulina József.** Temesvár. Az előfizetők száma a kiadóhivatal títka. Lakat alatt őrzik. Magunk se tudjuk. — **Gelbmann Miksa.** H.-Böszörmény. Elfogadjuk. — **Herczeg Albert** előfizetőnk (Simon-Major, u. p. Oroszlamos) képes levelezőlapokat cserél, de budapestieket nem viszonzoz. — **Kesztenbaum Béla** (Arad, Neuman-vizszoz) minden föltétel nélkül vált képes kártyákat. — **Jean.** A kértett ifjú magántanuló. A másik kettő tudtukkal fővárosi. — **Denk Gusztáv.** Nagyszében. «Száz ágon hallgató ajakkal...» Csakhogy egyszer megszólalt már, kedves hívnk! Üdvözlét. — **Oblath Sándor.** Tata. Arról, hogy a párisi világlámpa miatt iskolánk a szokottnál hamarabb záródna, szó sincsen. — **Goldstein Samu.** Budapest. Csakis *előfizetés* útján. Régebbi példányokat egyenkint kaphat a kiadóhivatalnál. — **M. K.** Szarvas. Faludi Zsigmond bélyegkereskedő, Budapest, Erzsébet-kört 24 szám. — **Thomka Kálmán.** Czinkota. A kukoriczát Kolumbus hozta be Európába. 1520 óta Spanyol, 1560 óta Olaszországban ültették. Rohamos gyorsasággal terjedt el az egész világon. — **Kollégista.** Székely-Udvarhely. A bürokról eleget olvashat Holub Emilnek nagy útleírásában, melynek II. kiadása épen most jelent meg Ráth Mórnál. **G. J.** Mi senkit sem szólítottunk fel arra, hogy intézetének múlt évi történetét összeállítsa. Azt a rovatot a segédszerkesztő csinálja. Furesa kívánság öntől, hogy az eddigi tudósítót mentsük fel tisztje alól és nevezzük ki Önt a helyébe. Intézetükről azért nem volt szó, mert ötosztályos; a rovat pedig csak teljes középiskolákról emlékszik meg. — **Lemondás.** Ön kegyetlenebb annál a valakinél, a kíröl így dorombol:

Ha köből is volna szived,
Mégis száma meg engem —

mivel kerébe töri a mi szép magyar nyelvünket. Az esdett szánalmat már ezért sem érdemi meg. — **«Vágyódás».** Nem merte a nevéét kiírni, kis kópé! Tudjuk, hogy ezeket az éktelei rigmusokat a mi boszszantásunkra kalapálta össze. — **Kekés Kálmán.** Gyöngyös. Téved. Mindenkinék egyenlő szíveséggel adunk felvilágosítást. Ismételve meg kérdését. — **Farkas Lajos.** Gyöngyös. Térhiány miatt maradtak el. Tessék csak pontosan beküldözni a tudósításokat, rájuk kerül a sor. — **Weiner Félix** marosvásárhelyi főgimnáziumi tanuló előfizetőnk szeretne kollégáival *gyorsírásban* képes levelezőlapokat váltani. — **Scheiber Nándor.** Kassa. Lázár Gyula: «A keresztés háborúk» (Történelmi Könyvtár) megrendelhető szerkesztőségünk útján. — **Grosz Dezső.** Trencsén. Kissé merész kívánság, hogy soroljuk fel névszerint a rómaiak isteneit. A főisteneket Ennius költő így foglalja versbe:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

De e mellett tisztelték még vagy ötven, különböző «rangszorozatú» istent. Hát ha még hozzáveszszük a töméntelen félistent, a folyók, tengerek, erdők, rétek nympháit, a geniusokat, müzsákat, gráciákat, larokat, maneseket, penateseket, larvákat, párkákat, furiákat stb. stb., akkor aztán se szerez, se száma nem lézsen az égi lények tömegének! Lapozgasson csak Minckwitz mythológiai szótárában, talál ott annyit, hogy szinte belebódul a feje.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	DRUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye. 21

Egyedül jogosított magyar fordítás.

II.

Egy kis tévedés.

— Nem hiszem, hogy megérkezett volna ...
— Miért ne hinnéd?
— Mert az én újságom egy szóval sem emlékezik meg róla.
— Hja, rosszul értesült a te újságod. Az enyémen egész hosszú cikkek vannak róla.
— Többé nem fizetek elő reá.
— Igazad van, járadsz te is az enyémet.
— Mert az még sincsen rendjén, hogy ilyen fontos ügyről ne hozzon semmi hírt az olvasóknak ...
— Meghiszem azt.

Így beszélgetett egymással a cincinnati lánchídon sétálgatva két polgár. Ez a hid az Ohion víz kerestül, mely a Kentucky fővárosának két legelőkelőbb városrészét: Newportot és Covingtonot választja el egymástól. Ezen az éppen oly nagy-szerű, mint merészen épült hídon áthaladva, az iparnak és kereskedelemnek bámulatos fejlődése lepi meg az embert. Az Ohion gőzhajók közlekednek, távol gyarakat karesú kéményeiből száll fel a füst, amott szemet gyönyörködtető liget terül el, pazarfényű nyári lakok fehérlenek a lombos fák között.

A két polgár élénken beszélgetve meg-megállott s aztán folytatta az útját. E napon, — május 28-dika volt, — egész Cincinnatiban szóbeszéd tárgya lehetett az, a mi a hídon sétálgató két polgár oly élénken érdekelte.

A járókelők az utcán, az üzletekben vásárlók és elárusítók, a gyarakban a munkások, a műhelyekben a mesteremberek mind erről beszélgettek. Minduntalan lehetett hallani:

— Igaz-e, hogy te már láttad?

— Nem igaz ... Késő este szállították partra, aztán zárt kocsiába tették s a kísérelőjén kívül más nem láthatta.

— Hova vitték?
— Hiszen éppen ezt volna jó tudni, de ezt nem tudja senki.

— No de, nem azért jött Cincinnatiba, hogy ne mutogassa magát. Bizonyára mutogatni fogják, én legalább azt hiszem.

— Igaz ... igaz, a Spring Groveban, ... a kiállításán.

— No hiszen lesz ott ember!

— Egymást fogják agyonnyomni!

A nap hősenek bizonyára valami élőlénynek kellett lennie, mert beszéltek a nagyságáról, súlyáról, erejéről, fizikai és erkölcsi tulajdonságairól.

— Majd meglátjuk, — jegyzé meg egy hitetlen Tamás. — Olyan-e, a minőnek híresztelik.

— Nagyobb hat lábna, ha ugyan hihet az ember a reklámoknak.

— Csakhogy azokban a lábokban nincs tizenkét hüvelyk ...

— Előbb hadd lássuk!

— Azt mondják, hogy Texasból jön, — jegyzé meg egy izmos, tagbaszakadt ficzkó.

— Az ám, Texasból.

— Azért nem ijedünk meg tőle! ... Hátha jobb lett volna, ha szépen otthon marad!

Ilyen és ehhez hasonló vélekedések voltak Cincinnatiban a titokzatos jövevény felől. Ha Milner úr hallotta volna, bizonyára nem örvend vala neki, merthogy éppen akkor érkezett meg ő is Crabbe Tamással, a Hypperbone verseny második játszófelével, kit a kocsi a második húzásnál Texasból Ohio fővárosába, Cincinnatiba mentesített.

Május 17-dikén történt, hogy Milner Austinban megkapta a közjegyző táviratát, mely a híres ökölvívónak — az indigo-kék zászlósnak — szó-lott. A húzás eredménye *tizenkettő* volt, minthogy pedig e szerint Illinois mezejére jutott, neki is, mint Max Reálnak meg kellett kétszereznie s a huszonnégyes szám a harminczötödik mezőre juttatta.

Mindenesetre szerencsés húzás volt, mert az Egyesült-Államok kellős közepén, a legnépesebb